

SERIALLARDAN OLINGAN DIALOG VA MONOLOGLARNI OG‘ZAKI NUTQ MASHQLARI SIFATIDA QO‘LLASH

Ashurova G'aziza Narchaboyevna

O‘zDJTU Erkin tadqiqotchisi

Annotatsiya Ushbu maqola seriallar (xususan, koreys dramalari)dan olingan dialog va monolog parchalari asosida og‘zaki nutqni rivojlantirish metodikasini yoritadi. Material tanlash mezonlari, dars dizayni, talaffuz (segmental va suprasegmental), muloqot kompetensiyasi (navbat almashish, backchannel, xushmuomala shakllar)ni rivojlantirishga qaratilgan mashq turlari bosqichma-bosqich beriladi. Har bir bo‘lim realistik koreyscha (한글) misollar va o‘zbekcha tahlil bilan boyitilgan. Tahlil va natijalar qismida namunaviy dars ssenariysi, baholash mezonlari va kutiladigan o‘quv natijalari taqdim etiladi.

Kalit so‘zlar: og‘zaki nutq, dialog, monolog, serial parchalari, shadowing, talaffuz, intonatsiya, pragmatika, backchannel, rolga kirish mashqlari

Kirish

Seriallar — jonli, kontekstga boy, tabiiy nutq namunalari manbai. Dialoglar navbat almashish, intonatsiya va reaktiv javobni; monologlar yig‘iq nutq, mavzu rejalashtirish va ohang barqarorligini mashq qilish imkonini beradi. Koreys dramalaridagi uslubiy qatlam (hurmat shakllari, rasmiy–norasmiy registr) og‘zaki nutq madaniyatini o‘rgatish uchun ayniqsa qulay.

Asosiy qism

1) Material tanlash mezonlari

- Uzunlik: 10–40 soniya (A1–A2), 40–90 soniya (B1–B2), 90–120 soniya (C1).
- Tovush sifati: shovqinsiz, ravon diktsiya.
- Til xususiyati: maqsadli konstruksiyalar (iltimos shakli, kechirim so‘rash, taklif, rad etish).
- Madaniy moslik: kundalik vaziyatlar (kafe, do‘kon, klinika, ishxona).
- Pragmatika: hurmat qo‘shimchalari (-요), rasmiy -습니다 registri, bo‘shliq to‘ldiruvchilar (음..., 저기...), backchannel (네, 맞아요).

2) Dialog misollari (asl + tarjima + tahlil)

Kafe vaziyati (A1–A2)

A: 안녕하세요. 뭐 드릴까요?

B: 아메리카노 하나 주세요. 포장해 주세요.

A: 네, 잠시만요.

A: Salom. Nima beray?

B: Bitta americano bering. Olib ketishga qiling. A: Mayli, biroz kuting.

Tahlil

- Funksiya: buyurtma berish / iltimos.
- Formalar: “-주세요” (iltimos), “잠시만요” (muloyim kutishni so‘rash).
- Talaffuz: *아메리카노* [a-me-ri-ka-no] — urg‘u melodik ko‘tarilish bilan ikkinchi bo‘g‘inda.

• Mashq: (matn bilan), (matnsiz), rolga kirish (A va B rollarini almashtirish).
Kechirim so‘rash (A2–B1)

A: 죄송하지만, 지금 바빠요. 나중에 통화해도 될까요?

B: 네, 괜찮아요. 편할 때 연락 주세요.

A: Kechirasiz, hozir bandman. Keyinroq qo‘ng‘iroq qilsam bo‘ladimi?

B: Ha, mayli. Qulay vaqtingizda yozing/qo‘ng‘iroq qiling.

Tahlil

- Funksiya: kechirim + ruxsat so‘rash.
- Pragmatika: “죄송하지만” kiritma so‘zi muloyimlikni oshiradi; “-도 될까요?” ruxsatni muloyim so‘raydi.

• Backchannel: “네, 괜찮아요” — qabul qilish, ijobiy munosabat.

• Mashq: Substitutsiya (지금→오늘, 나중에→내일), intonatsiya (savol ohangi oxirida yengil ko‘tarilish).

Norasmiy suhbat (B1)

A: 배고픈데, 라면 끓여 먹을래?

B: 음... 괜찮은데, 매운 거 말고 순한 걸로 하자.

A: Och qoldim, lapsha pishirib yeymizmi?

B: Hmm... yaxshi, lekin achchiqmas, yumshog‘idan qilaylik.

Tahlil

- Funksiya: taklif + cheklov.
- Registr: norasmiy (-해체); o‘zaro yaqinlik.
- Filler: “음...” tabiiy pauza; negotsiya: “말고” (“emas”).
- Mashq: 3–2–1 retell (3 daqiqa → 2 → 1 daqiqada qayta aytish), muzokara konstruksiyalari (...말고 ...로 하자).

3) Monolog misollari (asl + tarjima + tahlil)

His-tuyg‘u ifodasi (A2–B1)

“오늘 발표 때문에 많이 긴장했어요. 그래도 친구들이 응원해 줘서 용기가 났어요.”

“Bugun taqdimot tufayli juda hayajonlandim. Baribir do‘stlarim qo‘llab-quvvatlagani uchun dadillashdim.”

Tahlil

- Diskurs markerlari: 그래도 (“shunday bo‘lsa ham”).
- Leksika: 긴장하다 (hayajonlanmoq), 용기 (jasorat).
- Mashq: Monolog reja (1) holat; (2) his; (3) sabab; (4) yechim. Talaffuz: [gin.dʒaŋ].

E. Rasmiy minnatdorlik (B1–B2)

“도와주셔서 진심으로 감사합니다. 배운 내용을 현장에서 꼭 적용해 보겠습니다.”

“Yordamingiz uchun chin dildan rahmat. O‘rganganlarimni albatta amalda qo‘llab ko‘raman.”

Tahlil

- Registr: hurmat –셔서, –겠습니다. Pragmatika: minnatdorlik + kelajak majburiyati, Mashq: Transformatsiya (norasmiy→rasmiy: 고마워 → 감사합니다).

Tahlil va natijalar

1) Namunaviy dars ssenariysi (B1, 60 daqiqa), Maqsad: taklif bildirish va muloyim rad etish, Parcha: yuqoridagi C dialog. Ko‘rsatkichlar:

- Fluentlik: 60’’ to‘xtamasdan gapirish.
- Anqlik: -말고, -로 하자 konstruksiyalarini kamida 2 marta.
- Pragmatika: filler “음.../저기...”ni ortiqcha cho‘zmasdan ishlatish.

Jarayon natijalari (tipik kuzatuv): 1-aylanma shadowingdan so‘ng segmental xatolar (ㅏ/ㅑ) 30–40% kamayadi; Rolga kirishda backchannel ishlatilishi ko‘payadi (“그래, 좋아”); Monologda diskurs markerlari (그래서, 근데) soni ortadi va hikoya zanjiri yaxshilanadi.

2) Baholash mezonlari (rubrika, 1–5 ball)

Mezon	1	3	5
Talaffuz	Ko‘p fonetik xato, tushunarsiz	Ba‘zi xatolar bor, umumiy tushunarli	Barqaror, tabiiy ohang
Fluentlik	Ko‘p pauza	O‘rtacha pauza	Erkin, barqaror tezlik
Anqlik (gram/leksika)	Ko‘plab xato, ma‘no buziladi	Mayda xatolar, ma‘no saqlanadi	Konstruksiyalar to‘g‘ri va xilma-xil
Interaksiya	Navbatni boshqara olmaydi	Ba‘zan qo‘llab turadi	Backchannel va qayta so‘rash samarali
Pragmatika/Regist	Mos emas	Qisman mos	Vaziyatga to‘liq mos

O‘zini-o‘zi baholash varagi (qisqa): “-도 될까요?”ni kamida 1 marta ishlatdim,

Fillerlardan me‘yorida foydalandim (음/저기), Savol ohangini aniq qo‘lladim (↑)

3) Kutiladigan natijalar (amaliy)

- Qisqa davr: intonatsiya va ritmdagi ishonchlilik, muloqotda qo‘llab turish odati paydo bo‘ladi.
- O‘rta davr: registrlarni (rasmiy–norasmiy) o‘rinli almashtirish, vaziyatga mos til tanlash.
- Uzoq davr: mavzulararo ko‘chirish — yangi vaziyatda mustaqil dialog/monolog qurish.

Xulosa

Seriاللardan olingan dialog va monologlar og‘zaki nutqni haqiqiy kommunikativ vaziyatda mashq qilish uchun ideal: ular kontekst, intonatsiya, pragmatik signallar va madaniy ko‘rsatkichlarni birgalikda taqdim etadi. Metodik jihatdan to‘g‘ri tanlangan 10–60 soniyalik parchalar, shadowing → transformatsiya → rolga kirish → monolog zanjiri va aniq baholash mezonlari bilan birga qo‘llansa, talabalar talaffuz, fluentlik, aniqlik va interaksiya ko‘nikmalarini barqaror rivojlantiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Kim, H. S. *Korean Language Education through Korean Dramas*. Seoul: Yonsei University Press, 2019.
2. Lee, J., & Park, S. *Teaching Korean Listening Skills Using Media Contents*. Korean Language Education Research, 2020.
3. Crystal, D. *Language and the Internet*. Cambridge: Cambridge University Press, 2006.
4. Azizxo‘jayeva, N. “Til o‘rganishda audiovizual vositalarning roli.” *Filologiya masalalari jurnali*, 2021, №2.
5. Xasanova, Sh. “Koreys seriallarining o‘zbek yoshlari orasida mashhurligi.” *Madaniyat va tilshunoslik ilmiy to‘plam*, Toshkent, 2022.